

Forntida spår i hästhage

Arkeologisk utredning

RAÄ 389 och 390
Vänsta 1:101
Kolbäck socken
Västmanland

Anna Egebäck

Forntida spår i hästhage

Arkeologisk utredning

RAÄ 389 och 390

Vänsta 1:101

Kolbäck socken

Västmanland

Anna Egebäck

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2007

Omslagsfoto: Foto över utredningsområdet, Fr NV. Foto A Egebäck, KM.

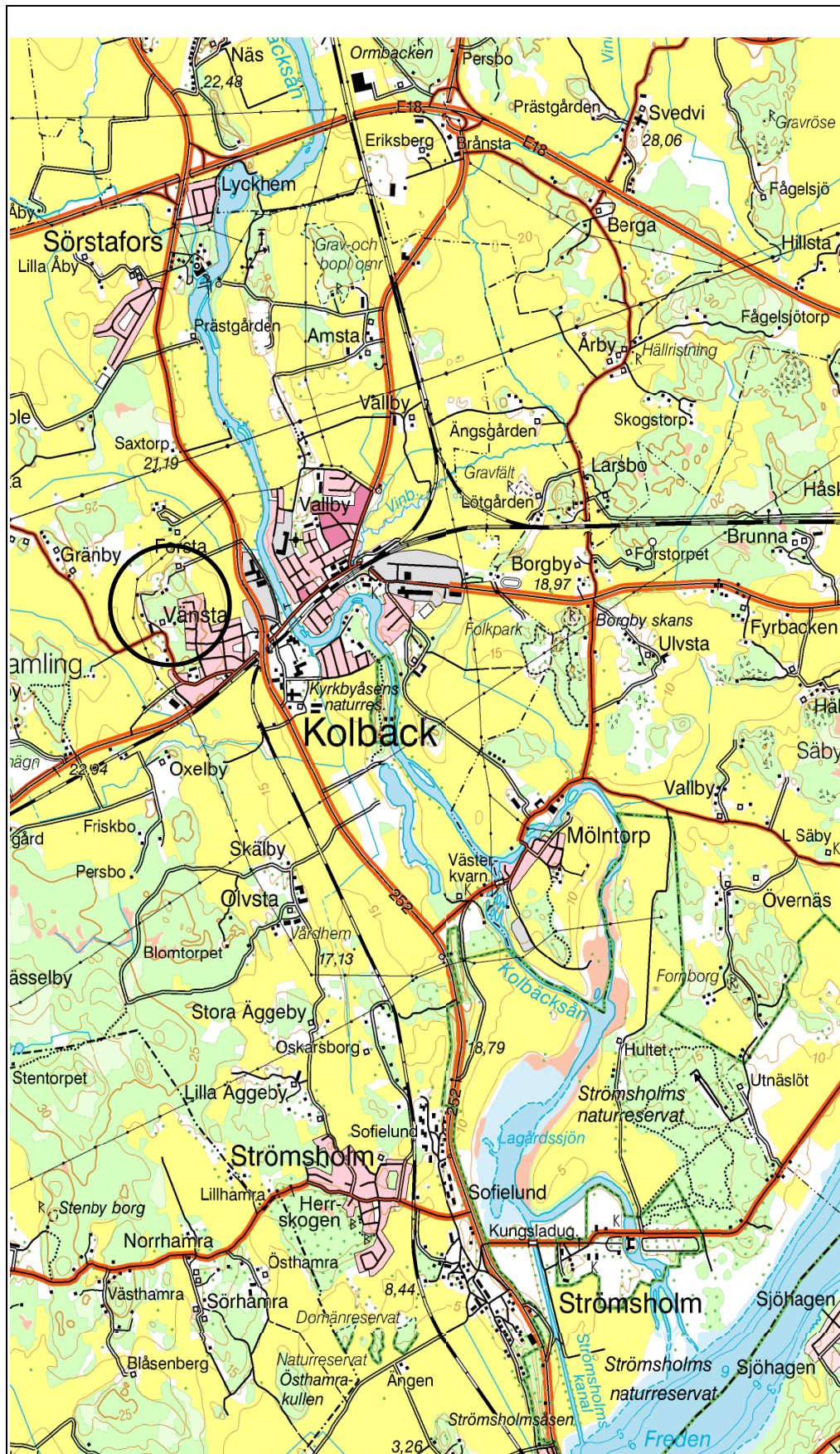
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN 13:978-91-85741-81-6

Tryck: Just Nu, Västerås 2007.

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Målsättning och genomförande.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Undersökningsresultat.....	7
Fynd	7
Tolkning och utvärdering	8
Sammanfattning.....	9
Referenser.....	10
Kart- och arkivmaterial.....	10
Litteratur.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter	10
BILAGOR	12
Bilaga 1. Schakttabell.....	12
Bilaga 2. Fyndtabell.....	12

Figur 1. Undersökningsplatsens läge, markerat med en ring. Utdrag ur Gröna kartan. Skala 1:5 0000.

Inledning

Med anledning av att Lars-Göran Ström önskade avstycka en bit av sin fastighet Vänsta 1:101, Kolbäck socken i Hallstahammars kommun för nybebyggelse, utfördes Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen (KM) en utredning på del av fastigheten.

Arbetet skedde under 1 dag i juni samt 1 dag i augusti 2007. Utredningen utfördes av Anna Egebäck och bekostades av Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Målsättning och genomförande

Syftet med undersökningen var att avgöra om arbetsföretaget skulle komma att beröra ej tidigare kända fornlämningar.

Arbetet utfördes under två dagar. Inom det ca 5 000 m² stora utredningsområdet grävdes 20 sökschakt och de grävdes skiktvis ned till orörd mark med hjälp av grävmaskin. Schakten placerades där de följde topografin. De prickades in manuellt på en plan i skala 1:1000 och beskrevs. Den anläggning som påträffades rensades fram i plan och fotograferades. Schakt 8, där F1 och F2 (figur 4) påträffades, samt schakt 15 och 16 som låg strax intill, rensades till stor del för hand.

Efter avslutat arbete lades schakten igen.

Hela ytan fotograferades.

Topografi och fornlämningsmiljö

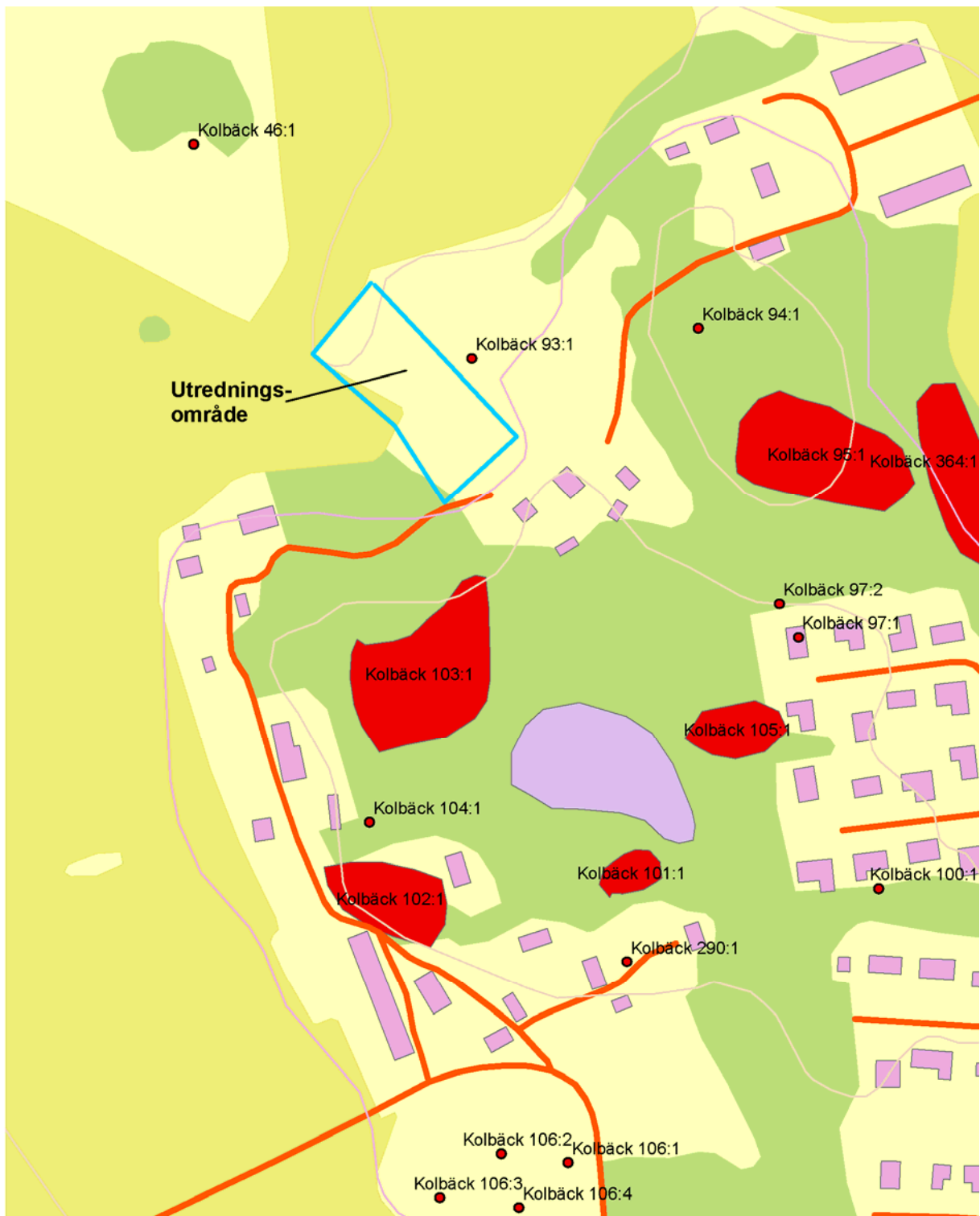
Området ligger vid ett parti av vidsträckta åkrar avbrutna av mindre, skogsklädda höjdparterier.

Själva utredningsområdet ligger i hagmark, i en svag nordväst sluttning, ca 20-25 meter över havet.

Det finns ett flertal lösfynd av skafthålsyxor i socknen (Löfstrand 1968).

I dess absoluta närhet ligger ett flertal fornlämningar vilket visar områdets användning under järnålder(FMIS).

Kolbäck 46:1	Ev stensättning
Kolbäck 93:1:	Ev hög
Kolbäck 94:1	Ev stensättning
Kolbäck 95:1	Gravfält bestående av 1 hög och 7 stensättningar
Kolbäck 96:3	Ev stensättning
Kolbäck 97:1-2	2 stensättningar
Kolbäck 100:1	Gravfält bestående av 10 stensättningar
Kolbäck 102:1	Gravfält av 7 stensättningar
Kolbäck 103:1	Gravfält bestående av 2 högar och 33 stensättningar
Kolbäck 104:1	Ev stensättning
Kolbäck 105:1	Gravfält bestående av 5 stensättningar
Kolbäck 106:1-4	4 stensättningar
Kolbäck 290:1	Fyndplats av ryktskrapa i järn
Kolbäck 364:1	Röjd yta

Figur 2. Fornlämningar i utredningsområdets närhet. Skala 1:3000.

Undersökningsresultat

I schakt 2 påträffades en härdrest (A1). Den var 0,9 x 0,7 m stor och hade en fyllning bestående av grå-svart silt. Enstaka kolstänk låg på ytan.

I schakt 8 påträffades under schaktningsarbetet, F1: bit av en skafthålsyxå samt F2: kärna av kvarts. Ytan handrensades men det påträffades inget mera av antikvariskt intresse.

Dessutom kunde det konstateras att Kolbäck 93:1, en ev stensättning, sträckte sig in på fastigheten. Den låg alltså inte utanför, som fornlämningskartan visade.

Figur 3: Foto av A1, härdrest. Foto A. Egebäck, KM.

Fynd

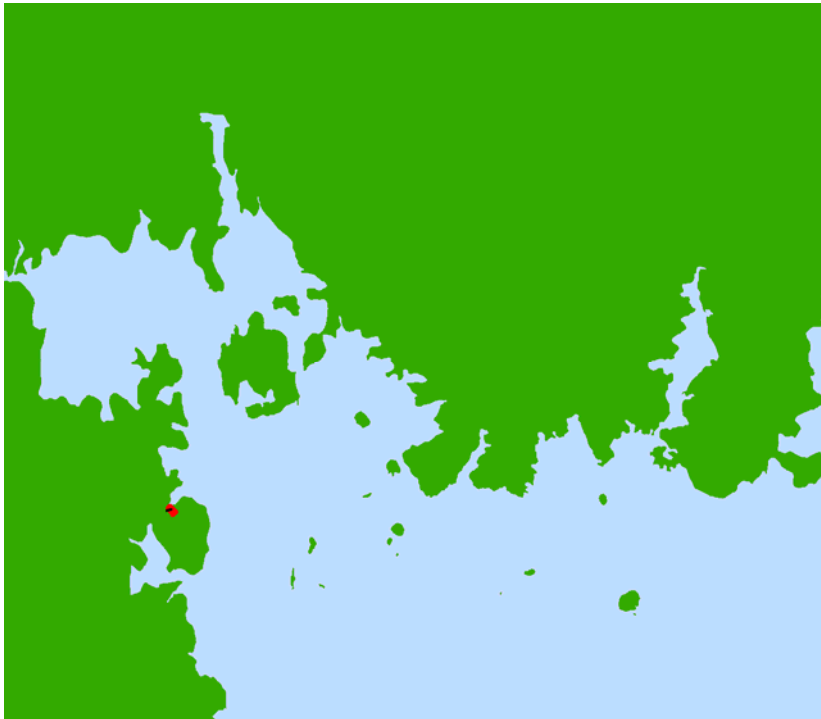
I schakt 8 påträffades två fynd. F1 utgör början på en skafthålsyxå i sandsten, som troligen hade gått sönder när hålet skulle borras.. Den är 7 cm bred, 3-5 cm lång och 3 cm tjock. Den ena kanten är rundad och tvärsnittet är rektangulärt/kantigt.
F2 är en kärna av kvarts. Den är 5 cm bred och 3 cm hög med ena sidan slagen i plattformsteknik. Kvartsen är ådrad.

Figur 4. F2 samt F1. Foto A. Egebäck, KM.

Tolkning och utvärdering

Fynden påträffades ganska nära 25 meters kurvan. Om man tittar på en landskapsrekonstruktion för 20 möh visar den att en liten havsvik skar in nordväst om utredningsområdet.

Figur 5. Landskapsrekonstruktion omkring Kolbäck, med havsnivån runt nuvarande 20 meters kurvan, ca 2500-1500 f.Kr. Det röda området markerar utredningsområdet. Skala 1:100 000.

Om man utgår från höjdkurvorna visar det sig att människor kunnat röra sig på området omkring 2500-1500 f.Kr. (Karlsson & Risberg 2006). Utifrån utredningsresultaten rör det sig troligen bara om något tillfälligt besök och ingen boplats, eftersom det inte fanns några fler fynd eller anläggningar. Den tunna härdresten skulle även den kunna vara från denna period.

Sammanfattning

Under två dagar under sommaren 2007 utfördes en arkeologisk utredning på Vänsta 1:101, Kolbäck socken. Anledningen var avstyckning på grund av nybyggnation.. Inom området förlades 20 söschakt varav fynd och en anläggning påträffades i två av dem: en härd i schakt 12 som tilldelats *RAÄ 389*, samt två fynd i schakt 8 som har tilldelats *RAÄ 390*. Fynden visade att det kan ha varit människor i området omkring 2500-1500 f. Kr.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Fornlämningsregistret.

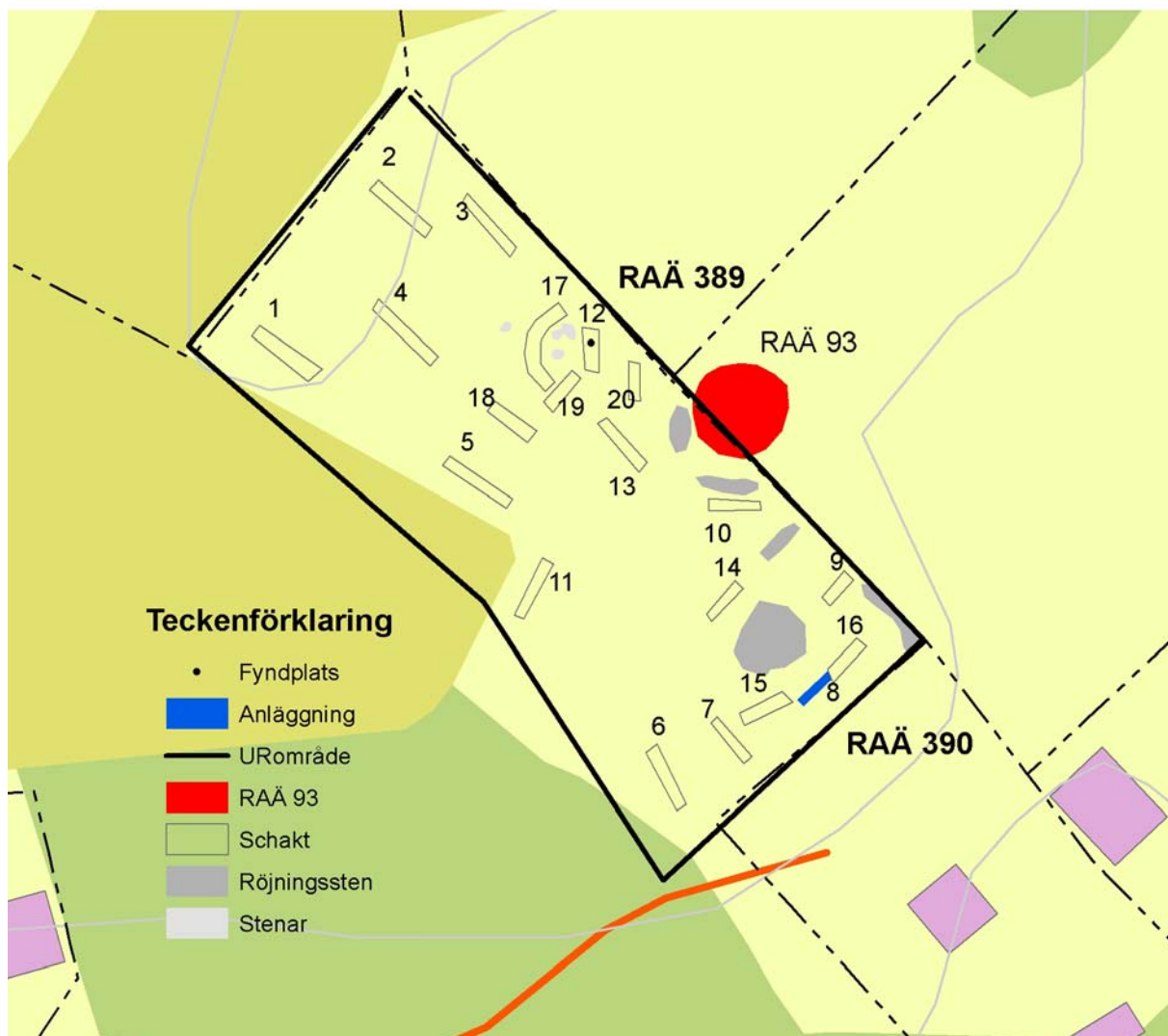
Litteratur

Löfstrand, L. 1966. Västmanlands stenålder. *VFÅ 1965-66*. Västerås.

Karlsson, S & Risberg, J. 2006 Växthistoria och strandförskjutning i området kring Fjäturen och Gullsjön, södra Uppland. *En introduktion till det arkeologiska projektet Norrortsleden*. UV Mitt 2005.1. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM dnr:</i>	07058
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-5956-07, dat 2007-06-07
<i>Undersökningsperiod:</i>	2007-06-21, 2007-08-23
<i>Arkeologtimmar:</i>	16 timmar
<i>Maskintimmar:</i>	16 timmar
<i>Exploateringsyta:</i>	5 000 m ²
<i>Personal:</i>	Anna Egebäck
<i>Belägenhet:</i>	Vänsta 1:101, Kolbäck socken
<i>Ekonomisk karta:</i>	11G0e
<i>Koordinatsystem:</i>	Rikets
<i>Koordinater:</i>	X6604959 Y1522941
<i>Höjdsystem:</i>	RH 70
<i>Inmätningmetod:</i>	Manuell
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Schaktplan
<i>Fynd:</i>	Fynden F1-2, förvaras på KM tills fyndfördelningen är klar.

Figur 5. Schaktplan Skala 1:1 000.

BILAGOR

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Anmärkning
1	Hågmark, plan	10	0,30	-
2	Hågmark, plan	9	0,30	-
3	Hågmark, lätt nordöstlig sluttning	10	0,25-0,30	-
4	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	10	0,25	-
5	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	10	0,30	-
6	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	8	0,15	-
7	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	7	0,15	-
8	Hågmark, , plan	5	0,25	F1, F2
9	Hågmark, , plan	9	0,30	-
10	Hågmark, , plan	5	0,30	-
11	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	8	0,30	-
12	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	5	0,30	A1
13	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	8	0,30	-
14	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	6	0,15	-
15	Hågmark, , plan	5	0,25	-
16	Hågmark, , plan	5	0,25	-
17	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	10	0,25	-
18	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	5	0,25	-
19	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	5	0,25	-
20	Hågmark, , lätt nordöstlig sluttning	5	0,25	-

Bilaga 2. Fyndtabell.

Fyndnr	Sakord	Material	Egenskap	Vikt, gr	Anta l	Antal. fragm.	Fragm. grad	Fyndomständighet
1	Yxa	Sandsten	Fragment av skafthålsyxa	228				Schakt 8
2	Kärna?	Kvarts		35	1	1	F	Schakt 8